

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2MCdo/16/2014
Identifikačné číslo spisu:	8512202964
Dátum vydania rozhodnutia:	27.08.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8512202964.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne EOS KSI Česká republika, s.r.o., so sídlom v Prahe, Novodvorská 994, Česká republika, zastúpenej spoločnosťou TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, proti žalovanému X. S., bývajúcemu v X., za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaného Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Nám. legionárov 5, zastúpeného JUDr. Ambrózom Motykom, advokátom v Stropkove, Námestie SNP 7, o zaplatenie 188 693,77 Kč s prísl., vedenej na Okresnom súde Stará Ľubovňa pod sp.zn. 1 C 58/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 10. apríla 2014 sp.zn. 5 Co 122/2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Stará Ľubovňa z 9. mája 2013 č.k. 1 C 58/2012-153, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 10. apríla 2014 sp.zn. 5 Co 122/2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Stará Ľubovňa z 9. mája 2013 č.k. 1 C 58/2012-153 a vec vracia Okresnému súdu Stará Ľubovňa na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Žalobou doručenou súdu prvého stupňa 29. mája 2012 sa žalobkyňa voči žalovanému domáhala zaplatenia 188 693,77 Kč s príslušenstvom z titulu riadneho nesplatenia pohľadávky vyplývajúcej zo zmluvy o úvere č. 3513122883, ktorú žalovaný uzavrel s právnym predchodcom žalobkyne.

Okresný súd Stará Ľubovňa (ďalej aj „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 9. mája 2013 č.k. 1 C 58/2012-153 žalobu žalobkyne zamietol a náhradu trov konania účastníkom nepriznal. Žalobkyňu zaviazal nahradiť vedľajšiemu účastníkovi trovy konania v sume 587,93 €, do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Keďže v súdnej veci ide o konanie s cudzím prvkom, a to s poukazom na sídlo žalobkyne, ktoré je v Českej republike a bydlisko žalovaného, ktoré je na území Slovenskej republiky, súd prvého stupňa riešil otázku právomoci a príslušnosti súdov Slovenskej republiky na konanie v tejto veci a tiež otázku aplikácie právneho poriadku, ktorý má byť použitý na posúdenie nároku žalobkyne. Dospel pritom k záveru, že vo veci má právomoc rozhodnúť a miestne príslušný je súd prvého stupňa. Právne nároky uplatnené žalobkyňou posudzoval podľa príslušných predpisov Českej republiky. Súd prvého stupňa mal za preukázané, že zmluva o úvere uzavretá medzi právnym

predchodcom žalobkyne a žalovaným je zmluvou spotrebiteľskou, pričom rozhodujúcou otázkou v danom prípade bolo posúdenie, či došlo alebo nedošlo k premlčaniu žalobcom uplatnenej pohľadávky. Súd prvého stupňa v súlade s vyššie uvedeným poukázal na ustanovenie § 262 ods. 4 Obchodného zákonníka a konštatoval, že v zmysle tohto ustanovenia nemožno prijať iný výklad ako ten, že veriteľ musí nároky spojené s porušením povinnosti zo zmluvy uplatniť voči spotrebiteľovi, pokiaľ má byť v konaní úspešný, v lehotách podľa občianskeho zákonníka, v danom prípade najneskôr vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z uvedeného ustanovenia zároveň samotná zmluvná strana, ktorá nie je podnikateľom nepochybne dôvodne očakáva, že pokiaľ má znášať zodpovednosť za porušenie povinnosti zo vzťahov v zmysle § 261 zákona č. 513/1991 Sb. podľa Občianskeho zákonníka, budú príslušné nároky voči nej uplatňované súdnou cestou taktiež najneskôr v lehotách podľa Občianskeho zákonníka. Z uvedených dôvodov, keďže mal za to, že žalovaná pohľadávka je premlčaná a vznesenie námietky premlčania považoval za dôvodné, žalobu žalobkyne v celom rozsahu zamietol, pričom sa už z dôvodu, pre ktorý bola žaloba zamietnutá, osobitne nezaoberal otázkami započítavania úhrad žalovaného prednostne najmä na úroky z omeškania a poplatky za upomienky a podobne. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 10. apríla 2014 sp.zn. 5 Co 122/2013 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. Vyslovil, že vo vzťahu žalobkyňa a žalovaný účastníci nemajú právo na náhradu trov odvolacieho konania. Žalobkyňu zaviazal nahradiť vedľajšiemu účastníkovi na strane žalovaného trovy odvolacieho konania v sume 294,18 € v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V odôvodnení uviedol, že zmluva uzavretá medzi právnym predchodcom žalobkyne a žalovaným je síce absolútnym obchodom a je pravdou, že na predmetný úver dopadajú ustanovenia Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu účastníkov úverovej zmluvy, súdná vec sa však týka spotrebiteľskej zmluvy, ktorá je regulovaná osobitnou právnou úpravou a ustanoveniami Občianskeho zákonníka. Ide o vzťah medzi obchodníkom a spotrebiteľom, ktorý prijíma úver na spotrebu, teda ide o typicky občianskoprávny vzťah. V súlade s princípmi ochrany spotrebiteľa v prípade duplicitnej právnej úpravy rovnakých inštitútov súkromného práva je dôvodné aplikovať právnú úpravu o občianskych právach a nie podnikateľské právo (porov. rozsudok NS SR vo veci 5 MCdo 20/09, rozsudok OS Banská Bystrica vo veci 61 Cb 221/09). Základ vnútroštátnej právnej úpravy ochrany spotrebiteľa v Českej republike predstavuje ust. § 52 a nasledujúce českého Občianskeho zákonníka. Navyiac, z prístupným súdom aplikovaného ustanovenia § 262 ods. 4 zák. č. 513/1991 Sb. - Obchodného zákonníka jednoznačne vyplýva, že zmluvná strana, ktorá nie je podnikateľom, znáša zodpovednosť za porušenie povinností z týchto vzťahov podľa občianskeho zákonníka a na jej spoločné záväzky sa použijú ustanovenia občianskeho zákonníka, čo zodpovedá aj riešeniu otázky premlčania, teda ust. § 101 zák. č. 40/1964 Sb. Občianskeho zákonníka. Odvolací súd uzavrel, že súd prvého stupňa správne postupoval, pokiaľ vzhľadom na vznesenú námietku premlčania (vedľajším účastníkom aj žalovaným) žalobu pre premlčanie v trojročnej premlčacej dobe zamietol. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa ust. § 224 ods. 1 v spojení s ust. 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 10. apríla 2014 sp.zn. 5 Co 122/2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Stará Ľubovňa z 9. mája 2013 č.k. 1 C 58/2012-153, podal mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Žiadal uvedené rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Stará Ľubovňa na ďalšie konanie. Namietal nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižšieho stupňa (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Omyl súdov pri aplikácii práva podľa názoru generálneho prokurátora spočíva v tom, že konajúce súdy mali na uplatnené nároky žalobkyne vrátane premlčacej doby aplikovať právny poriadok Českej republiky, konkrétne ustanovenie § 262 ods. 4, § 397 zákona č. 513/1991 Sb. Obchodného zákonníka Českej republiky. Uviedol, že úprava premlčania nie je úpravou, ktorá smeruje k ochrane spotrebiteľa. Premlčanie pôsobí voči obom stranám rovnako a z takto komplexnej úpravy premlčania v každom z týchto zákonov nemožno považovať niektoré z nich za výhodnejšie pre spotrebiteľa.

Žalovaný vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že ho nepovažuje za dôvodné. Konštatoval, že vedľajší účastník, ktorý ho v tomto konaní podporuje podal podrobné vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu, s ktorým v plnej miere súhlasí a pripája sa k nemu. Navrhol, aby dovolací súd mimoriadne

dovolanie generálneho prokurátora zamietol.

Vedľajší účastník na strane žalovaného vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu navrhol, aby dovolací súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora zamietol. Poukázal najmä na znenie druhej vety ust. § 262 ods. 4 českého Obchodného zákonníka, v zmysle ktorého spotrebiteľ (v danom prípade žalovaný) znáša zodpovednosť za porušenie povinností zo zmluvy o úvere podľa občianskeho zákonníka (napriek skutočnosti, že úverová zmluva je tzv. absolútny obchod, ide o zmluvu spotrebiteľskú).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je podané opodstatnene.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale aj dôvodmi uplatnenými v mimoriadnom dovolaní. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými § 237 ods. 1 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. V konaní o mimoriadnom dovolaní neboli procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. ani tzv. iné vady konania namietané, tieto neboli ani zistené.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní ako dovolací dôvod uvádza, že rozsudky súdov nižšieho stupňa spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), pretože súdy nižšieho mali premlčanie nároku posudzovať podľa Obchodného zákonníka Českej republiky.

Keďže v súdnej veci ide o spor s medzinárodným prvkom, bolo potrebné sa v prvom rade vysporiadať s otázkou použitia rozhodného práva pre riešenie predmetnej právnej veci.

Podľa Kapitoly II článku 3 bobu 1 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, zmluva sa spravuje právnym poriadkom, ktorý si zvolia zmluvné strany. Voľba musí byť urobená výslovne alebo jasne preukázaná ustanoveniami zmluvy alebo okolnosťami prípadu. Zmluvné strany si môžu zvoliť právny poriadok, ktorým sa bude spravovať celá zmluva alebo len jej časť.

Podľa čl. 29 vety prvej Všeobecných obchodných podmienok (ďalej len „VOP“) Českej sporiteľne, a.s., právne vzťahy medzi klientom a bankou na základe tých VOP sa riadia právnym poriadkom Českej republiky.

Keďže si účastníci v súlade s vyššie uvedenými ustanoveniami nariadenia a VOP zvolili, že sa zmluva spravuje právnym poriadkom Českej republiky, súdy nižšieho stupňa konali správne, ak v predmetnom spore na vec aplikovali právo Českej republiky.

Podľa § 261 ods. 3 písm. d/ zákona č. 513/1991 Sb. - Obchodného zákonníka Českej republiky účinného do 31. decembra 2013 (ďalej len „Obchodný zákonník“) sa touto časťou zákona riadia bez ohľadu na povahu účastníkov záväzkové vzťahy o.i. zo zmluvy o úvere (§ 497).

Podľa § 262 ods. 4 a nasl. Obchodného zákonníka na vzťahy podľa § 261 alebo na vzťahy podriadené obchodnému zákonníku dohodou podľa odseku 1 sa použijú, ak z tohto zákona alebo z osobitných právnych predpisov nevyplýva niečo iné, ustanovenia tejto časti na obidve strany; ustanovenia občianskeho zákonníka alebo osobitných právnych predpisov o spotrebiteľských zmluvách, adhézných zmluvách, zneužívajúcich klauzulách a iné ustanovenia smerujúce k ochrane spotrebiteľa sa použijú vždy, ak je to v prospech zmluvnej strany, ktorá nie je podnikateľom. Zmluvná strana, ktorá nie je podnikateľom, je zodpovedná za porušenie povinností z týchto vzťahov podľa občianskeho zákonníka a na jej spoločné záväzky sa použijú ustanovenia občianskeho zákonníka.

Podľa § 497 Obchodného zákonníka, zmluvou u úvere sa zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka

poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej čiastky, a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky.

Podľa § 397 Obchodného zákonníka, ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky.

Podľa § 100 ods. 1 zákona č. 40/1964 Sb. - Občianskeho zákonníka Českej republiky účinného do 31. decembra 2013 (ďalej len „Občiansky zákonník“), právo sa premlčí, pokiaľ nebolo vykonané v dobe v tomto zákone stanovenej (§101 až 110). Na premlčanie súd prihladne len na námietku dlžníka. Ak sa dovoľá dlžník premlčania, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že žalobkyňa si uplatnila proti žalovanému nárok na zaplatenie peňažnej sumy s príslušenstvom z titulu riadneho nesplatenia pohľadávky vyplývajúcej zo zmluvy o úvere, ktorú žalovaný uzavrel s právnym predchodcom žalobkyne. Predpokladom úspechu v konaní však nesporne je skutočnosť, aby bol nárok uplatnený v zákonom stanovenej lehote, za predpokladu vznesenej námietky premlčania. Sporná zostala otázka, či sa premlčanie spotrebiteľského úveru riadi právnou úpravou obsiahnutou v Obchodnom alebo v Občianskom zákonníku. Dovolací súd dospel k záveru, že na predmetný vzťah zo spotrebiteľného úveru je potrebné aplikovať úpravu premlčania nachádzajúcu sa v Obchodnom zákonníku, teda štvorročnú premlčaciu dobu podľa ustanovenia § 397 Obchodného zákonníka.

Záver dovolacieho súdu je v súlade s judikatúrou Najvyššieho súdu Českej republiky. V rozsudku z 24. júla 2012, sp.zn. 32 Cdo 3337/2010, uverejnenom pod číslom 135/2012 v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk, Najvyšší súd Českej republiky vyvodil, že úprava premlčania obsiahnutá v Občianskom zákonníku v ustanovení § 101 a nasl. nie je tými ďalšími ustanoveniami smerujúcimi k ochrane spotrebiteľa, ktoré mal zákonodarca v ustanovení § 262 ods. 4 časti vety prvej za bodkočiarkou Obchodného zákonníka na zreteli. Ustanovenie § 262 ods. 4 Obchodného zákonníka bolo prevzaté do právneho poriadku Českej republiky zákonom č. 370 / 2000 Sb. ktorým sa mení Obchodný zákonník, účinný od 1. januára 2001, v súvislosti s požiadavkami Smernice Rady ES č. 93/13 / EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „Smernica“), na základe ktorej tiež boli do Občianskeho zákonníka doplnené ustanovenia § 52 až § 65 upravujúce spotrebiteľské zmluvy. Cieľom bolo rozšírenie uplatňovania ustanovení na ochranu spotrebiteľa na všetky druhy zmlúv bez ohľadu na to, v akom kódexe sú upravené. Výkladom ustanovenia § 262 ods. 4 časti vety prvej za bodkočiarkou Obchodného zákonníka však nemožno dospieť k záveru, že odôvodňuje aplikáciu akéhokoľvek ustanovenia, ktoré by mohlo byť pre spotrebiteľa výhodnejšie. S takýmto záverom nemožno súhlasiť už len preto, že by vnášal do právnych vzťahov zásadnú neistotu a znamenal by tiež výrazný zásah do zásady rovnosti účastníkov týchto vzťahov. Úprava premlčania nie je úpravou, ktorá smeruje k ochrane spotrebiteľa; odlišne upravená dĺžka premlčacej doby v občianskom a obchodnom zákonníku je len výsledkom rôznych legislatívnych procesov, z ktorých však žiadny nesmeruje k ochrane slabšej strany (spotrebiteľov). Premlčanie pôsobí voči obom stranám rovnako. Z komplexnej úpravy premlčania v každom z týchto zákonov nie je možné považovať len niektoré z nich za výhodnejšie pre spotrebiteľov. Ak by úmyslom zákonodarcu bolo uprednostniť aplikáciu všetkých pre nepodnikateľov "výhodnejších" úprav, iste by nepoužil formuláciu príkladným výpočtom s výslovným odkazom na úpravu spotrebiteľských zmlúv, adhézných zmlúv a nekalých podmienok, ale všeobecnú formuláciu. K tým istým záverom sa Najvyšší súd Českej republiky prihlásil aj v rozsudku z 31. októbra 2012, sp.zn. 23 Cdo 1750/2010 (www.nsoud.cz).

V zmysle článku 3 Smernice potom za ustanovenie smerujúce k ochrane spotrebiteľa je potrebné považovať také, ktoré chránia slabšiu stranu proti silnejšej, tj. že upravuje vzťah dvoch subjektov vo výrazne nerovnovážnom postavení (obdobne Dědič, J., Čiech, P. : Obchodné právo po vstupe ČR do EÚ, 2. vydanie, Bova Polygon, Praha 2005, s. 382). Musí ísť teda o ustanovenie, ktoré bolo prijaté priamo na ochranu spotrebiteľa, alebo ustanovenie, ktorého charakter je taký, že zámerným spôsobom chráni slabšiu stranu zmluvného vzťahu (k tomu porovnaj v právnickej literatúre napr. Vymazal, L. : Ochrana spotrebiteľa a jej medze v obchodnom záväzkovom práve. Obchodnoprávna revue, 2010, č. 2,

ďalej Zoulík, F .: Súkromnoprávna ochrana slabšej zmluvnej strany. Právni rozhledy, 2002, č. 3, s. 109). To, že občiansky zákonník, či iný osobitný predpis - aj v budúcnosti vydaný - má aplikačnú prednosť len vo vymedzených prípadoch, teda len ak ide o ochranné ustanovenie, podporne vyplýva aj z dôvodovej správy k zákonu č. 501/2001 Sb., ktorým bolo ustanovenie § 262 ods. 4 Obchodného zákonníka novelizované do súčasnej podoby. V nej je k bodu 103 uvedené, že zmena § 262 má lepšie vyjadriť pôvodnú myšlienku. Tá spočíva v tom, že ochranné ustanovenia Občianskeho zákonníka, ale tiež osobitných predpisov vrátane tých, ktoré budú vydané v budúcnosti, musia mať prednosť pred režimom obchodného zákonníka vrátane režimu dohodnutého podľa odseku 1. Súčasne sa zakotvuje prednosť úpravy občianskeho zákonníka pre úpravu spoločných záväzkov a zodpovednosti, ak stranou vzťahu je nepodnikateľ. Tieto úpravy sú totiž miernejšie. Ak by úmyslom zákonodarcu bolo uprednostniť aplikáciu všetkých pre nepodnikateľov "výhodnejších" úprav, iste by nepoužil formuláciu príkladným výpočtom s výslovným odkazom na úpravu spotrebiteľských zmlúv, adhézných zmlúv a nekalých podmienok, ale všeobecnú formuláciu.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky tak správne uzavrel, že na právny vzťah medzi účastníkmi konania vyplývajúci zo spotrebiteľskej zmluvy o úvere treba aplikovať úpravu premlčania obsiahnutú v obchodnom zákonníku, teda štvorročnú premlčaciu dobu podľa ustanovenia § 397 Obchodného zákonníka.

Súdy nižšieho stupňa teda pochybili, keď predmetný právny vzťah z hľadiska premlčania nároku posudzovali podľa Občianskeho zákonníka a nie podľa Obchodného zákonníka.

Tým, že súdy z tohto aspektu neposudzovali skutkový stav veci v nadväznosti k právnej stránke veci, došlo vo vzťahu k uvedenému k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. V dôsledku nesprávneho právného posúdenia veci zostal skutkový stav neúplný. Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na uvedené zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvého stupňa v napadnutej časti a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2, 3 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.